

Sygn. akt I ACa 881/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Dariusz Limiera

Sędziowie: SA Małgorzata Stanek (spr.)

SO del. Ryszard Badio

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **B. H. (1)**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w (...)**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 27 marca 2015 r. sygn. akt I C 357/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od B. H. (2) na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 500 (pięćset) zł tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 881/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 marca 2015 roku Sąd Okręgowy w Sieradzu w sprawie z powództwa B. H. (1) przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w (...) o zapłatę w pkt 1 oddalił powództwo, zaś w pkt 2 nie obciążył powoda kosztami procesu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny, który Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własny do rozpoznania sprawy na etapie postępowania drugoinstancyjnego :

B. H. (1) wystąpił z pozwem do Sądu Okręgowego w (...) przeciwko Miejskiemu Zakładowi Gospodarki Mieszkaniowej w O. oraz pozwanym P. T., J. K. i A. A.. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt IC 1072/13.

Na rozprawie w dniu 25 listopada 2013 roku B. H. (1) nie podtrzymywał swojego żądania określonego w pozwie w stosunku do pozwanego Miejskiego Zakładu (...) w O..

Powód wniósł o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych: E. S., W. B., H. L., M. W. i R. C..

Sąd Okręgowy w (...) postanowieniem z dnia 6 grudnia 2013 roku oddalił wniosek B. H. (1) w przedmiocie wezwania do udziału w sprawie w charakterze pozwanych: E. S., W. B., H. L., M. W. i R. C..

Od tego postanowienia B. H. (1) złożył zażalenie, które zostało odrzucone postanowieniem Sądu Okręgowego w (...) z dnia 21 lutego 2014 roku wydanym przez sędziego Alicję Bielan.

Na postanowienie Sądu Okręgowego w (...) z dnia 21 lutego 2014 roku powód złożył zażalenie, które postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 maja 2014 roku wydanym w sprawie sygn. akt I ACz 618/14 zostało oddalone.

Na termin rozprawy w dniu 13 października 2014 roku B. H. (1) nie stawił się, pomimo prawidłowego zawiadomienia go. Przewodniczący zamknął rozprawę i wyznaczył termin publikacji wyroku na dzień 17 października 2014 roku.

Wyrokiem z 17 października 2014 roku powództwo B. H. (1) zostało oddalone.

B. H. (1) zwrócił się o sporządzenie uzasadnienia wyroku.

Postanowieniem z 25 listopada 2014 roku wniosek B. H. (1) o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku został odrzucony.

Od tego postanowienia B. H. (1) wywiódł zażalenie, które zostało oddalone.

Sąd Okręgowy wskazał, że dla oceny zasadności podnoszonych przez B. H. (1) roszczeń koniecznym było ustalenie, czy wydanie rozstrzygnięcia może stanowić podstawę do żądania zadośćuczynienia, jak i naprawienia szkody w myśl przepisów kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności Skarbu Państwa.

Poszukując podstawy prawnej wywiedzionego przez powoda żądania Sąd ten poddał pod analizę w świetle ustalonego, bezspornego stanu faktycznego, treść art. 417 k.c., art. 417¹ k.c., 417² k.c., art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. oraz treść art. 444 k.c. i art. 445 k.c.

Zgodnie z art. 417¹ § 2 k.c., jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

Powód dochodząc od strony pozwanej zapłaty za szkodę wyrządzoną orzeczeniem Sądu Okręgowego w (...) nie wykazał przesłanek niezbędnych do przypisania odpowiedzialności Skarbowi Państwa w myśl przepisu art. 417¹ § 2 k.c. Zgodnie z brzmieniem art. 417¹ § 2 k.c. pierwszą przesłanką warunkującą odpowiedzialność Skarbu Państwa jest prawomocność orzeczenia, które rzezoną szkodę miało wyrządzić. W niniejszej sprawie powód domaga się naprawienia szkody wyrządzonej przez orzeczenie Sądu, które w wyniku kontroli instancyjnej, zostało prawomocnie utrzymane w mocy. Okolicznością bezsporną w przedmiotowej sprawie było to, że powód zaskarżył przedmiotowe orzeczenie, a tym samym skorzystał z przysługującego mu uprawnienia do instancyjnej kontroli zapadłego postanowienia, która to kontrola nie doprowadziła do uchylecia bądź zmiany orzeczenia.

Kolejną, kluczową przesłanką warunkującą uznanie odpowiedzialności Skarbu Państwa w myśl powyższego przepisu jest wcześniejsze stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia we właściwym postępowaniu, to jest istnienie tzw. prejudykatu. W orzecznictwie wskazuje się, że sąd rozpoznający roszczenie odszkodowawcze nie może samodzielnie ustalić niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zmiana treści art. 417¹ § 2 k.c., dokonana ustawą z dnia 22 lipca 2010 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 155, poz. 1037) polegała na uzupełnieniu pierwszego zdania tego przepisu o stwierdzenie

„chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej”. Wskazano w ten sposób na możliwość uchylecia obowiązku uzyskania prejudykatu. Istotnym w tym względzie przepisem jest art. 424Ib k.p.c., który *expressis verbis* stanowi, że w wypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

Mając powyższe na uwadze Sąd pierwszej instancji stwierdził, że orzeczenie o odrzuceniu zażalenia i wcześniejsze orzeczenie o oddaleniu wniosku o wezwanie do udziału w sprawie innych osób nie zostało wydane przez osobę nieuprawnioną i w sposób niezgodny z prawem. Nadmieniał, że Przewodnicząca Wydziału działała tylko jako przewodnicząca posiedzenia, na którym zostało rozpoznane zażalenie powoda na rozstrzygnięcie Sądu z dnia 06 grudnia 2013 roku. Posiedzenie to zostało wyznaczone w oparciu o przepisy kodeksy postępowania cywilnego oraz zgodnie z przepisami regulaminu urzędowania sądów powszechnych, z których to wynika m.in., że Przewodniczący Wydziału wyznacza przewodniczącego posiedzenia, jeżeli sam nie przewodniczy posiedzeniu. W takiej sytuacji nie można mówić, że sędzia, odrzucając zażalenie w trybie art. 370 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., ingeruje w tok postępowania prowadzonego przez innego sędziego.

W przekonaniu Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie nie może być mowy o odpowiedzialności Skarbu Państwa w rozumieniu przepisu art. 417¹ § 2 k.c. w związku z wydaniem orzeczenia w dniu 21 lutego 2014 roku. Dotyczy to również wydania orzeczenia w dniu 6 grudnia 2013 roku w przedmiocie oddalenia wniosku powoda o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych: E. S., W. B., H. L., M. W. i R. C..

Niezależnie od powyższego Sąd wskazał, że roszczenie powoda z oczywistych względów nie znajduje również uzasadnienia także w przepisach art. 417¹ § 1, 3 i 4 k.c.

W ocenie Sądu żądanie powoda nie znajduje również podstawy w treści art. 417 § 1 k.c. Wskazał, że rozróżnienia zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa unormowanych w przepisach art. art. 417 § 1 k.c. oraz art. 417¹ § 2 dokonał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 marca 2013 roku (sygn. akt IICSK 420/12, LEX nr 134166).

Przez „niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie” w rozumieniu art. 417 § 1 k.c., przy uwzględnieniu art. 77 ust. 1 Konstytucji, rozumie się działanie sprzeczne z przepisami, zgodnie z konstytucyjnym ujęciem jego źródeł. Innymi słowy, chodzi o każde obiektywnie sprzeczne z prawem działanie władzy publicznej. W odniesieniu jednak do prawomocnych orzeczeń sądowych przyjęto inne, autonomiczne pojęcie bezprawności w art. 417¹ § 2 k.c. w postaci „orzeczenia niezgodnego z prawem”. Kategoria „bezprawności judykacyjnej” z art. 417¹ § 2 k.c. jest węższa od bezprawności obiektywnej z art. 417 § 1 k.c. Względ na specyfikę władzy sądowniczej obdarzonej w atrybut niezawisłości sędziowskiej sprzeciwia się przyjęciu, że każde obiektywnie niezgodne z prawem orzeczenie, niezależnie od stopnia tej niezgodności, stanowi działanie, które może być źródłem odpowiedzialności Skarbu Państwa.

Przyjmując za Sądem Najwyższym, wskazać należy, że w niniejszej sprawie, z oczywistych względów żądanie powoda nie znajduje podstawy w treści przepisu art. 417 § 1 k.c., gdyż brak jest przesłanki bezprawności, co w konsekwencji determinuje brak podstaw odpowiedzialności Skarbu Państwa w oparciu o powyższą regulację prawną.

Z tych samych powodów co omówione powyżej, tj. braku przesłanki bezprawności roszczenie B. H. (1), nie znajduje także uzasadnienia w świetle przepisów art. 448 k.c. w zw. art. 24 k.c. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi ustalić, że nie zostały naruszone jakiegokolwiek dobra osobiste powoda. Jednocześnie powód nie wykazał, zgodnie z ciężącym na nim rygorem dowodowym (art. 6 k.c.), jakoby poprzez wydane orzeczenia przez Sąd Okręgowy w (...), naruszone zostały jego dobro osobiste.

Zgodnie z treścią art. 417² k.c., jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia

pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności.

Mając na uwadze wcześniejsze wywody należy również stwierdzić, że powód nie może żądać zadośćuczynienia w oparciu o przepis cytowanego wyżej przepisu, gdyż przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej nie została wyrządzona szkoda na osobie powoda, a ponadto zasady słuszności nie przemawiają za uwzględnieniem powództwa.

Powód nie wskazywał w swoich twierdzeniach pisemnych i ustnych w toku niniejszej sprawy, że dochodzi zadośćuczynienia w związku z innymi okolicznościami, niezwiązanymi z wydawanymi orzeczeniami przez Sąd Okręgowy w (...) w sprawie o sygn. I C 1072/13. Zatem nie znajdują zastosowania do jego żądania zadośćuczynienia inne przepisy prawa regulujące odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy w (...) podejmował czynności wyłącznie w ramach obowiązujących przepisów prawa, a zgromadzony w sprawie materiał dowody nie dostarcza podstaw do uznania odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Funkcjonariusze pozwanej jednostki, z której działalnością powód wiąże dochodzone roszczenie, nie dopuścili się żadnych uchybień, które wskazywałyby na niezgodne z prawem działanie.

Sąd nie obciążył powoda kosztami procesu, o czym orzekł, jak w pkt 2 wyroku, na podstawie art. 102 k.p.c., z uwagi na trudną sytuację finansową i majątkową powoda, który nie posiada majątku i dochodu, a jedynie same zobowiązania.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżył B. H. (1) apelacją w całości zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego i przepisów postępowania przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę wyroku i zasądzenie na jego rzecz stosownego zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja B. H. (1) nie jest zasadna.

Mając na uwadze charakter żądania wywiedzonego przez apelującego Sąd Okręgowy poddał analizie przepisy dotyczące odpowiedzialności Skarbu Państwa uregulowane w art. 417 k.c., art. 417¹ k.c. oraz art. 417² k.c., jak również przepisy warunkujące odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych z art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. oraz treść art. 444 k.c. i art. 445 k.c. Wykładnia przywołanych przepisów przez Sąd pierwszej instancji nie budzi wątpliwości. Sąd ten precyzyjnie zanalizował przesłanki warunkujące odpowiedzialność Skarbu Państwa z odwołaniem się do utrwalonego orzecznictwa sądowego w tym zakresie, wobec czego brak jest potrzeby ponownego ich przywoływania na obecnym etapie postępowania.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że w niniejszej sprawie nie ziściła się przesłanka bezprawności działania Skarbu Państwa, a formułując roszczenie o zadośćuczynienie autor apelacji nie podjął nawet próby wykazania szkody, z której doznaniem wiąże zasadność przyznania mu świadczenia w wysokości określonej na kwotę 64 milionów złotych.

Z uzasadnienia wywiedzonego przez B. H. (1) środka zaskarżenia wynika, że kluczowe znaczenie przypisuje on okoliczności wydania postanowienia z dnia 21 lutego 2014 roku (k. 55) przez Przewodniczącą Wydziału Cywilnego sędziego Sądu Okręgowego w (...) A. B.. W przekonaniu powoda powyższe stanowiło ingerencję w niezawisłość składu orzekającego w sprawie I C 1072/13.

Odnosząc się do argumentacji strony powodowej przypomnieć należy, że w postępowaniu cywilnym, odmiennie niż w postępowaniu karnym, nie obowiązuje zasada niezmienności (jednolitości) składu orzekającego. Oznacza to, że postępowanie nie musi toczyć się przed tym samym składem orzekającym od pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę, aż do wydania orzeczenia. Wymagane jest jedynie, aby wyrok został wydany przez tych sędziów, przed którymi odbyło się ostatnie posiedzenie rozprawy, bezpośrednio poprzedzające wydanie wyroku, o czym stanowi *expressis verbis* art. 323 k.p.c.

Dlatego też okoliczność, że postanowienie z dnia 21 lutego 2014 roku wydał Sąd Okręgowy w innym składzie aniżeli dotychczas nie jest czynnością *contra legem*, i wbrew temu, co sugeruje skarżący, w żaden sposób nie ogranicza niezawisłości sędziowskiej. Nadmienić przy tym należy, że załączając wyciąg z ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych oraz informację ze strony internetowej Sądu Okręgowego dotyczącą przedmiotu działalności i kompetencji Przewodniczącego Wydziału apelujący zdaje się mylić dwie odmienne instytucje, a mianowicie Przewodniczącego Wydziału w strukturze sądownictwa oraz przewodniczącego składu orzekającego. Regulacje, do których odwołuje się autor apelacji dotyczą przewodniczącego wydziału. Sprawujący tę funkcję sędzia nie ma kompetencji do wydawania postanowień, a jego decyzje przybierają wyłącznie formę zarządzeń. Stąd wydając postanowienie z dnia 21 lutego 2014 roku sędzia Sądu Okręgowego w (...) A. B. działała jako przewodnicząca składu orzekającego (w tym wypadku jednoosobowego), a nie jako Przewodnicząca Wydziału, którą jednocześnie pozostaje, co zapewne wywołało błędne przekonanie powoda, że sędzia jako Przewodnicząca Wydziału przekroczyła swoje kompetencje, a co w istocie nie miało miejsca.

W tym stanie rzeczy, skoro w sprawie nie doszło do zaistnienia przesłanki bezprawności po stronie pozwanego Skarbu Państwa, zaś po stronie powodowej nie wykazano zaistnienia jakiegokolwiek szkody brak jest podstaw do kontestowania rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego oddalającego powództwo B. H. (1).

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w Łodzi, działając na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. zasądzając od B. H. (1) na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 500 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu.